

Michael Svennevig:
"Et menneske bliver først til, når det fortælles"
Fire samtaler om eksistens og engagement i Stig Dalagers forfatterskab"

Uddrag fra bogens forord:

Da vi i forvejen kender hinanden godt, var det vigtigt, at vi sørgede for at undgå, at samtalerne blev for indforståede. Det fandt vi en overraskende løsning på allerede under den første samtale. En anden ikke uvæsentlig præmis for samtalerne var, at de skulle foregå på steder, hvor ingen af os havde været før. Der skulle være plads til det udefrakommende, det usikre og anelsesfyldte. Ejeren af katamaranen, hvor den første samtale foregik, blev siddende for at passe brændeovnen, mens vi var på besøg. At have ham som et ekstra øre på samtalen gjorde en afgørende forskel og sørgede for at holde samtalen "åben". Det førte vi videre i de øvrige samtaler.

Jeg forudså, at arbejdet med samtalerne ville blive meget omfattende og nok også svært, men det viste sig at være lige modsat, for det blev til en både berigende, inspirerende og udfordrende rejse gennem et mange-forgrenet forfatterskab.

Michael Svennevig, juni 2017

*

Uddrag fra bogens 1. samtale:

Om DDR og replikanter Om at være messedreng og opdage horisontens runding

Michael Svennevig (MS): Jeg har taget 5 termokander med, fordi jeg tænkte at vi ville få brug for noget at styrke os på. (hælder op i termokrus) For jeg så på et opslag fra år 2000, at du havde skrevet 48 titler. Men siden da har du jo også skrevet en del bøger, hvoraf flere er mursten på 600 sider.

Stig Dalager (SD): Ja, nu er jeg vel oppe på 57 værker.

MS: Ja, hvis det kan gøre det.

SD: Ja, men det siger jo ikke så meget i sig selv, ud over at jeg er ganske produktiv, og at jeg holder meget af at skrive, arbejde med ordene og fortælle historier. Måske siger det i virkeligheden mere, at mine romaner og skuespil nu i alt er publiceret og eller opført i, tror jeg, 30 lande. Det siger i al fald mig selv noget om, at det jeg skriver, dvs. også de temaer jeg arbejder med, har en overraskende bred appel på tværs af landegrænser og kulturer. Det er i sig selv en stor tilfredsstillelse – også det at kunne rejse ud til vidt forskellige steder i verden i halen på mine bøger lige fra Paris, Berlin, Milano og London til Islamabad, Beijing og Teheran. Det er meget stimulerende at være i en så mangfoldig kontakt med mine læsere om mine værker og få mange og meget forskellige reaktioner på dem.

MS: Du har skrevet en fremtidsroman, "Bergomi," din første roman fra 1984. Den læste jeg i 1998 og fattede overhovedet ikke noget af, hvad den handlede om, men blev alligevel slået bagover af den. Jeg er nok lidt systematiker ligesom du, så jeg har fundet mine gamle maskinskrevne noter frem, hvor jeg sammenfattede min læsning sådan:

Digteren skriver en roman og romanlæseren, mig, forstår intet, men gør det så meget, når jeg er i så fint nuanceret og følsomt selskab. Dalagers sprog er som blomster, der folder sig ud på støvet baggrund. Efter et stykke tid opgav jeg at forstå dens sammenhæng, men blev hængende i bogens univers. Stemningerne er så stærke og øjebliksbillederne så skarpe, så nerøflossende klare og præcise. Det er en smuk roman, men fri mig fra at skulle genfortælle den. I romanens sidste del væver de løse ender sig dog sammen til at ligne en oprørsleder, der bliver forrådt af sine egne og derefter gør oprør et andet sted eller også bliver han forrådt af en spion – eller måske var det noget helt andet, der skete med titelpersonen BERGOMI. Egentlig er det også ligegyldigt, for romanen nød jeg uden at forstå den. Det var som en smuk sonate med atonale klange.

SD: Herligt. Det var før vi lærte hinanden at kende.

MS: Ja, lang tid før, for jeg læste faktisk 5 af dine udgivelser, før vi traf hinanden.

SD: Gjorde du virkelig?

MS: Ja.

SD: Det sjove med "Bergomi" er, at den bliver genanmeldt af Science Fiction-cirklen i Danmark. Jeg er repræsenteret i en af deres antologier med novellen "Downloaded" med en fortælling om en mand, hvis sind bliver *downloaded*. Det var det fænomen, som Arthur C. Clarke, der skrev romanen, der lå til grund for Kubricks "Rumrejsen år 2001", knyttede an til, da han svarede på spørgsmålet om, hvad han forestillede sig der ville ske i det nye årtusinde, som vi stod lige på tærsklen til: muligheden for at transportere den menneskelige bevidsthed fra én form til en anden. Derfor skrev jeg "Downloaded", der handler om en mands bevidsthed og hans intelligens, der bliver overført fra hans oprindelige døde legeme til en kunstig skabt krop i år 2062 på et Marssettlement.

På vej ind i den tyve etagers bygning af marskryolit på Einsteinplateauet får jeg på identifikationsskærmen øje på om-ridset af min maskine, helt igennem syntetisk og kropslignende med en hud, der er glat som et nyfødt barns. Man har frembragt mig som jeg var i femogtrediveårsalderen, men jeg genkender næppe mig selv, mit ansigt er friskere og glattere end nogensinde før: langt tilbage havde jeg rynker omkring øjnene, og øjnene der bogstaveligt ikke er mine, ligner heller ikke mine fra dengang. Jeg bilder mig ind, at de var mere levende.

DOWNLOADED. Fra novellesamlingen OKTOBER, side 148.

SD: Jeg forestillede mig, at vi på det tidspunkt har opført forskellige beboelser på planeten Mars, for det er den næste planet, som vi efter planerne vil forsøge at nå frem til. Der kommer han til en ny bevidsthed, og spørgsmålet er så, om han overhovedet kan finde sig selv, for hvad vil det sige at blive genfødt i en kunstig krop og altså at blive en mellemting imellem en replikant og et menneske?

MS: Ligesom i "Blade Runner"-filmen?

SD: Både og, for der kan man konstruere en kunstig menneskelig intelligensmaskine så godt, at man bliver i tvivl, om det er et menneske eller en maskine. Men i min historie følger der i modsætning til replikanterne i "Blade Runner", der jo bliver datamatisk fodret med en kunstig erindring, en "gammel" bevidsthed med, der tidligere har været knyttet til et liv i en biologisk krop, og dermed også erindringer om et tidligere og meget anderledes liv. I "Downloaded" kalder jeg en sådan størrelse for et biovæsen. I hvert fald vil man på et tidspunkt kunne rekonstruere den menneskelige krop, men spørgsmålet er så, om bevidstheden virkelig kan følge med? For hvad er bevidsthed? Det har man været mange tusinde år om at definere, men i dag ved vi, at bevidstheden knytter sig meget nært til det cerebrale væv i vore hjerner. Man kan ikke adskille de to. Om det overhovedet er muligt at overføre den form for bevidsthed og hjernefunktion til en kunstig skabt krop, ved jeg ikke.

Det var det, som Clark forestillede sig. Men hvad sker der, hvis det er muligt, og hvad er det for en identitet, som vi så vågner op til?

MS: I novellen skriver du bl.a. om "dengang, hvor verden hang sammen" og refererer til vores egen tid. Men også om at "de biologiske fødte her blot er som kuriosa, som nicheprodukter, der sætter perfektionen af biovæsener og replikanter yderligere i relief" og om at blive "recyclet" og om at være "dig selv i en anden" og slutter med ordene, der karakteriserer drømmen: "evigt uroligt rolige på rejsen mod øen Cythere". Det var nogle af de tanker, du legede med i "Downloaded".

SD: Ja, for hovedpersonen får stillet nogle opgaver i det her Marssettlement, hvor det jo handler om – ligesom i romanen "Bergomi" – at alle er fri. I hvert fald på overfladen.

MS: For det har de vedtaget?

SD: Ja, man dyrker en frihedsideologi, hvor man hele tiden skal være fleksibel og omstillelig...

MS: ... og omstillingsparat, som vi ville sige i dag?

SD: Ja, ikke noget med at hvile i et bestemt punkt, slet ikke i det, vi i dag stadig kalder kærlighed, som jo forudsætter en fordybelse af en relation, for det opfatter man som et problem og en forhindring for individet.

MS: Det evigt rastløse menneske...

SD: Ja, men som individet er tilskrevet og bundet op på ideologisk som "det frie menneske". Det er som "Faust".

MS: Det er sjælen...

SD: Goethes værk, hvor den her vise og kloge mand, Faust, indgår en pagt med djævelen om at få alt og alle nydelser og ønsker tilfredsstillet, men på betingelse af, at han aldrig må standse op i øjeblikket og hvile i det, og sige: "Hvor er det dog skønt!" ("Verweile doch, du bist so schön!"). Han skal evig være på vej og i gang.

MS: Tænkte du på det, da du skrev romanen?

SD: Ja, for det gælder også for det her samfund, der fremstiller sig selv som vældig frit.

MS: Nu er det jo sjovt, Stig, for mange vil du være indbegrebet af én, der skriver om noget faktisk.

SD: (ler)

MS: ... og så starter du med at skrive en bog, der er frit fabulerende.

SD: Jamen, det er misforstået, for det nyeste skuespil, jeg har skrevet, har noget af det samme, og dybest set, så giver også det faktuelle blot en bund for det at bruge fantasien og indlevelsesevnen, så langt den rækker.

*